

Op deze kaart vindt u een overzicht met de openingstijden van de deelnemers aan de Open Monumentendagen in de regio Kennemerland op 13 en 14 september 2025.

Een gedetailleerde beschrijving staat bij het corresponderende nummer in de bijbehorende Monumentengids 2024-2026.

Alle monumenten zijn ook te vinden op www.openmonumentendag.nl

Groet	
3. Burgemeesterswoning/boerderij Duinwijk, Binnenweg 6	Zondag 14 september: 12:00 - 17:00 u.
We zetten weer lange tafels neer om de verhalen te verzamelen en te vertellen over het huis en haar bewoners.	
4. Witte kerkje, Kerkbrink 1	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 17:00 u.
Het Witte Kerkje presenteert "Het lichte donker", een expositie over licht, donker, het kerkgebouw en de natuur, met werken van Maritha Munster, Evelien Linschoten, Ellen Bakker, Rachel Bunder, Jelske Boonstra, Crystal Cochius en Maria Scherf. De tentoonstelling wordt muzikaal begeleid door Bart van Wichen en Henriette Henskens op orgel, gitaar, klarinet en fluit.	
5. Raadhuisje Groet, Kerkbrink 19	Zaterdag 13 september: 10:30 - 16:30 u. en zondag 14 september: 11:00 - 17:00 u.
Vrijwilligers van de Cultuur-Historische Vereniging Scanolo ontvangen u en geven antwoord op al uw vragen.	

Schoorl		
7. Molen Kijckduin, Molenweg 13	Zaterdag 13 september: 10:00 - 16:00 u. De molen is die dag voor bezoek geopend en er zijn molen-aanwezig voor rondleidingen.	
8. Algemene Begraafplaats, Molenweg 6	Vrij toegankelijk. Op de muur bij het Baarhuisje is een gerestaureerde graftrammel geplaatst.	
9. Dorpskerk in Schoorl, Duinweg 5	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00-17:00 u. Behalve naar de kerk kun je daar ook kijken naar een powerpoint-presentatie over de schilder Jan van Scorel, een homo universalis uit Schoorl.	
138. TBC Huisje, Onderweg 29	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10:00-17:00 u. Galerie en (Thee)-8 Schoorl zijn je gegend.	
Het tbc-huisje is een houten bouwwerk uit de vroege twintigste eeuw, bedoeld voor tuberculosepatiënten om in afzondering te herstellen. Dit specifieke huisje, oorspronkelijk gebouwd aan de Breeleaan in Bergen, is gerestaureerd en opnieuw opgebouwd in Schoorl om het medische erfgoed te behouden.		

Bergen aan Zee	
11. IVN-gebouw Parnassia, Parkweg 2.	zondag 14 september: 11:00 - 16:00 u. Rondleidingen door het Parnassiapark en openingstijden van het Parnassia-gebouw. Zie www.ivn.nl/afdeling/noord-kennemerland/natuuractiviteiten/
12. Vredeskerkje, Kerkstraat 21	Het kerkje is open zondag 14 september: 11:00 - 17 uur. Marie van Reenen-Volter overleed 100 jaar geleden. Zij heeft een belangrijke rol gespeeld, o.m. als burgemeestersvrouw, bij de totstandkoming van Bergen aan Zee en de stichting van het Vredeskerkje. Onlangs is haar biografie "De Tasnia van Bergen" verschenen. Op 14 september zal in het Vredeskerkje de schrijfster - Rene van der Heijden - in het kerkje aanwezig zijn en uitlaten d/s het boek dan te koop.
13. Zeehuys Nivon, Versypkweg 5	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 16:00 u. Er is geen georganiseerd programma maar wel rondleidingen voor belangstellenden.
14. Landgoed Huize Glory, Elzenlaan 2	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 17:00 u. Belangstellenden kunnen zelf rondkijken in ons gebouw en de toren beklimmen.

48. De Wimmenumermolen, Krommedijk 2	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10-16:00 u.	
Bij goed weer is er beide dagen om 11.00 uur, 12.30 uur en 14.00 uur een boottocht van de Wimmenumermolen naar het Defensiegebied van het voormalig vliegveld Bergermeer aan de Kolonel Sneepweg. Het gamma kan dan van binnen bekeken worden. Informatie en reserveringen: Eric Zwijnenberg, 06-29563221..		
139. Stichting Bunkerdorp, tegenover Hoeverweg 27 (zie www.bunkerdorp.nl)	Zaterdag 13 september: 10:00 - 16:00 u. info@bunkerdorp.nl of: 2633 8236	NIEUW
Stichting Bunkerdorp beheert sinds juli 2023 de bunkers aan de Hoeverweg tussen Egmond aan den Hoef en Bergen, met als doel het behoud van deze historische gebouwen en hun omgeving. Er is bijzondere aandacht voor de geschiedenis van het bunkerdorp, Vliegveld Bergen en de rol van de Luchtvaart in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog. Tijdens de Open Monumentendag zal het boek over Bunkerdorp worden gepresenteerd.		

Egmond Binnen	
50. Begraafplaats Rinnegom, Herenweg 118	Vrij toegankelijk.
52. Adelbertusakker, Adelbertusweg 31	Vrij toegankelijk. Op zaterdag 13 september zijn er gidsen aanwezig.
53. Abdijkerk, Abdijlaan 26	Vrij toegankelijk.
54. Abdij en abdijmuseum, Vennewatersweg 27a	Zaterdag 13 september: 10:00 - 15:00 u. Er is een feestelijke markt met rondleidingen.
55. Pomologische vereniging, Vennewatersweg 27a	Zaterdag 13 september: 10.30 - 15:00 u. We geven informatie over de fruitteelt en alles wat daarmee samenhangt. Men kan bijvoorbeeld fruit laten determineren en informatie krijgen over aanplant, rassen e.d. Ook zijn er kraampjes met fruitproducten.

Heiloo	
58. Boerderij Nijenburg, Kennemerstraatweg 278	Zondag 14 september: 11:00 - 16:00 u. Vrije wandeling in het parkbos; doorlopende toelichting over de boerderij
61. Witte kerk en toren Heiloo, Heerenweg 32	Zaterdag 13 september: 11:00 - 17:00 u. Rondleiding, beklimming toren, er is muziek aanwezig.
63. Landgoed Ter Coultser, Kennemerstraatweg 432	Zaterdag 13 en zondag 14 september zijn er rondleidingen over het landgoed en langs de gebouwen om 13.00, 14.00, 15.00 en 16.00 uur. Aan het einde van de rondleiding is een bezoek mogelijk aan de theekoepel uit 1891.
65. Cultuurkoepel Heiloo, Kennemerstraatweg 464	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 17:00 u. open voor publiek. Er is een podium voor iedere Heilooër die zich wil presenteren met poëzie, muziek of performance.
66. Archeologisch museum Baduhenna, Kennemerstraatweg 464	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 16:00 u. Tentoonstelling "Schatten uit de beerpur".
67. Historisch museum Heiloo, Kennemerstraatweg 464	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 14:00 - 17:00 u. Het Historisch Museum Heiloo deelt verhalen van lang vervlogen tijden. Maar ook de recentere geschiedenis van het dorp komt aan bod. Tijdlijn van de geschiedenis van Heiloo vanaf 695. Er worden doorgaand historische films getoond.
69. De Verhalenkamer, Kennemerstraatweg 464	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 16:00 u. Geschiedenis van het Landgoed in beeld met foto's en films: Architectuur en bouw. Exposities en rondleidingen.
71. OLV ter Nood, Kapellaan 146	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 08:30 - 19:30 u. Er zal informatie te vinden zijn over het Heiligdom bij de winkel het Oesdon en er is een podcasttour.

	Uitgeest	
94. De Protestantse kerk, Castricumweg 2	Zaterdag 13 september: 12:30 - 16:00 u. De kerktoeren is open voor bezichtiging en er is uitleg over het uurwerk. In de toren hangt een Hemony-klok (1650).	
96. Molen De Kat, Limmerweg 2	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10:00 - 16:00 u. De molen is te bezoeken en er is een gids aanwezig van de stichting SUAM.	
97. R.K. OLV van Geboortekerk, Langebuut 37	Zaterdag 13 september: 11:00 - 15:00 u. De kerk en het naastgelegen kerkhof zijn open voor belangstellenden en er zijn gidsen aanwezig. Ton Schoen speelt op de orgels.	

101. Erfgoedpark De Hoop, Legendijk 33 b	Zaterdag 13 en zondag 14 september.
Vanaf het Erfgoedpark organiseert de Stichting Oer-U een fietstocht op zondag 14 september: De Molentocht, een prachtig Erfgoed. Vanaf het Erfgoedpark fietsen we naar de Dorregeestermolen, langs de Kat, de Dog en naar meelmolen De Oude Knecht. We gaan een van de molens van binnen bekijken. Bij de stoppunten krijgen de deelnemers informatie over het ontstaan van het landschap, cultuurhistorie en de rol van de molens hierin. Starttijd 13:00 u. op het Erfgoedpark bij de houtdroogloods. Duur: ongeveer 1,5 uur. Kosten: €5,00 pp.	
101. Houtdroog Loods, erfgoed park De Hoop, Legendijk 33 b	Vrij toegankelijk.
Tijdens de Nationale Monumentendagen zijn er instapronde- lidingen. Raadpleeg voor meer bijzonderheden de website oer-u.nl	
102. Fort K'UJK, Legendijk 22	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 16:00u.
het Belevingscentrum (audiotour), Theehuis Fort K'UJK en uitkijkpunt zijn open. Er zijn rondleidingen mogelijk	
103. Fort aan de Ham, Busch en Dam 13	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10:00 - 16:00 u.
Het museum is te bezichtigen met of zonder gids. De kunstgenieeloods is ook open.	

Heemskerk		
104. Gasterij Kruisberg, Kruisberg 4a	Dinsdag t/m zondag 9:30 - 17:00 u.	
De Gasterij is normaal geopend op de Open Monumentendagen 13 en 14 september.		
Let wel: een PWW (dogjuukluis) is verplicht!		
105. Buurtcentrum d'Evelaar, Luttikcie 35	Zaterdag 13 en zondag 14 september, gelijktijdig met de Kennemer Bloemendagen die dit jaar gehouden worden op 12, 13 en 14 september van 10:00 - 17:00 u.	
Openbaar toegankelijk		
106. Het Huldtonel, Rijkstraotweg bij 201	Vrije wandeling in het park;	
108. Château Marquette, Marquettelaan 34	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 16:00 u.	
In 2025 is het chateau tijdens de Open Monumentendagen alleen op zondag 14 september toegankelijk onder leiding van gidsen van de Historische Kring Heemskerk. Vanaf 10:00 u. worden elk heel uur zeven rondleidingen verzorgd. U dient zich hiervoor per e-mail aan te melden via landgoedmarquette@gmail.com of Carla@5jfff.nl , onder opgave van het aantal personen en het gewenste uur.		
109. Protestantse kerk, Kerkplein	Op zaterdag 13 september 2024 geopend in het kader van de Open Monumentendagen van 13:00 - 17:00 u.	
Verder iedere vrijdagmiddag open van 14:00 - 16:00 u. of op verzoek		
110. Kerkhof, Kerkplein	Zaterdag 13 september: 13:00 - 17:00 u.	
Verder iedere vrijdagmiddag 14:00 - 16:00 u. en op verzoek.		
111. De obelisk, Kerkhof, Kerkplein	Zaterdag 13 september: 13:00 - 17:00 u.	
De originele obelisk en de replica op het kerkhof zijn altijd tijdens de openinguren van kerk en kerkhof te bezichtigen		
112. Sint Laurentiuskerk, A. Verherenstraat	Iedere vrijdagmiddag 14:00 - 16:00 u.	
De kerk is niet geopend tijdens de Open Monumentendagen.		
113. Limietpalen, Zuidermaatweg	Openbaar toegankelijk	
114. Slot Assumburg, Tolweg 9	Dit jaar is het slot tijdens de Open Monumentendagen gesloten.	

Op deze kaart vindt u de openingstijden van de deelnemers aan de Open Monumentendagen 2025 in de regio Kennemerland. Een gedetailleerde beschrijving staat in de bijbehorende Monumentengids 2024-2026.

Bergen	
15. Algemene begraafplaats, Kerkdijk 41	Vrij toegankelijk. Vele bekende Bergenaars liggen hier begraven oa. Charley Toorop en A. Roland Holst.
16. Hertenkamp, Van Reenenpark	Vrij toegankelijk.
17. Sterkenhuis, Oude Prinsweg 21	Zondag 14 september: 13:00 - 17:00 u.
21. Ruïnekerk, Raadhuisstraat 1	Op zondag 14 september: 14:00 - 17:00 u. Er is een gids aanwezig om uitleg te geven over de historie van het gebouw.
23. 't (Oude) Hof, Eeuwigeaan 1-5	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10:00 - 17:00 u.
25. Park Meerwijk, Studier van Surcklaan - Meerwijklaan - Meerweg - Lijweg	Vrij toegankelijk.
26. De Oude Begraafplaats, Ruinelaan tussen 22 en 24	Zaterdag 13 september: 11:00 - 16:00 u.
Leden van de werkgroep die de begraafplaats onderhoudt zullen bezoekers graag rondleiden en ze vertellen over de historie, de symboliek op de begraafplaats, de grafmonumenten en de grafschildering in een van de graven.	
27. De Petrus en Paulus kerk, Dorpsstraat 22	Zondag 14 september: 11:00 - 16:00 u. Er zijn gidsen aanwezig en er is een bijzondere expositie van houten panelen geschilderd door de kunstenaar Jaap Min
29. Philisteïense molen, Voert 5, bereikbaar via de Kolonel Sneepweg of te voet over de dijk vanaf de Voert.	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 16:30 u. Molenaars zijn aanwezig en de molen draait als er voldoende wind is.
30. Museum Vliegveld Bergen, tegenover Hoeverweg 27, Egmond aan den Hoef (Het museum is verhuisd naar het Bunkerdorp)	Zondag 14 september: 10:00 - 16:00 u. Onze vitrinexposities zitten vol lokale geschiedenissen mbt de Tweede Wereldoorlog en Vliegveld Bergen.

Egmond aan Zee		
36.	Museum van Egmond, Zuiderstraat 7	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 17:00 u.
37.	Protestantse kerk, Trompstraat 2	Zaterdag 13 september: 11:00 - 17:00 u. Kerk is open en er zijn gidsen aanwezig voor vragen
38.	Prins Hendrik-Stichting Museum Prins Hendrik de Zeevaarder, Voorstraat 41	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10:00 - 17:00 u. Tentoonstelling 150-jarig bestaan Prins Hendrik Stichting.

Egmond aan den Hoef		
42. Galerie De Kapberg, Slotweg 17	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 13:00 - 17:00 u.	
43. Slotkapel, Slotweg 19	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 12:00 - 17:00 u.	
Zowel op zaterdag 13 september als op zondag 14 september is lokaal historicus Jos Hof in de kapel aanwezig om tekst en uitleg te geven over de bijzonderheden van de kapel, de prachtige begraafplaatschilderijen, de historie in relatie tot de Slotruïne, het geslacht Egmont en de relatie daarvan tot het Nederlandse vorstendom en de Europese vorstenthuisen. Op beide monumentendagen is er in de kapel gelegenheid om een kopje koffie/ thee of een ander drankje te nuttigen.		
44. Slotfundamenten, tegenover Slotweg 46-48	Vrij toegankelijk	
45. Huys Egmont, Slotweg 46-48	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10:00 - 16:00 u. Exposities: <i>Heilmee naar Egmond</i> over de schilders van de Egmondse School en <i>Elnde van het Slot</i> over de teloorgang van het Slot op den Hoef.	

Limmen	
De Open Monumentendagen vallen dit jaar samen met de Kermis in Limmen	
74. Protestantse kerk Limmen, Zuidkerkenlaan 25	Zondag 14 september: 12:00 - 17:00 u. <i>Er zijn gidsen aanwezig</i>

Akersloot		
77. Korenmolen de Oude Knecht, Pontweg Noord 2a	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10:00 - 16:00 u. De molenaar is aanwezig	
78. De protestantse kerk en begraafplaats, Dielslofsaanje 4	Zaterdag 13 september: 12:30 - 16:00 u. Er is een gids aanwezig om u de kerk te laten zien.	
79. Gemaal 1879, Fielkerweg 4	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10:00 - 16:00 u. In de voormalige ketelruimte wordt geëxposeerd door Sjanneke van Herpen uit Wijk aan Zee, met als titel: "Zwaaen, lood en veren". Er zijn rondleiders aanwezig.	
80. Stichting Oer-U, Fielkerweg 4	Fietstournee op zaterdag 13 september	
Begeleid door lokale gidsen duikt u dieper in de geschiedenis van Akersloot en haar omgeving. Oer-U gidsen nemen u mee op een fietsovertoer langs de historische hoogpunten van Akersloot. Ontdek waarom de kustlijn ooit Akersloot omarmde. Deze verrijkende excursie biedt u een nieuwe kijk op het dorp Akersloot. Duur: 2 uur, lengte ongeveer 5 km. Starttijd: 13:00 u. Locatie: Het Gemaal 1879, Klein Dorregeest 4, Akersloot. Kosten €5,00 per persoon, vooraf te voldoen.		
Vanaf het Erfgoedpark organiseren we ook een fietstocht op zondag 14 september: De Molentocht, een prachtig Erfgoed. Vanaf het Erfgoedpark fietsen we naar de Dorregeestermolen, langs de Kat, de Dog en naar meelmolen De Oude Knecht. We gaan een van de molens van binnen bekijken. Bij de stoppunten krijgen de deelnemers informatie over het ontstaan van het landschap, cultuurhistorie en de rol van de molens hierin. Starttijd 13:00 u. op het Erfgoedpark bij de houtdroog-loods. Duur: ongeveer 1,5 uur. Kosten: €5,00 pp.		

Castricum	
81. De Oude Keuken, Oude Parklaan 117 (Landgoed Duin en Bosch)	Zaterdag 13 en Zondag 14 september: 9:00 - 17:00 u. Op zaterdag van 15:00 tot 17:00 uur live muziek Op zaterdag 13 september zijn er twee rondleidingen op het landgoed Duin en Bosch. De rondleidingen beginnen om 11:00 u. en om 14:00 u. De start is bij de Oude Keuken.
84. Hof van Kijk Uit, Oude Schulpweg 4	Zaterdag 13 en Zondag 14 september: 10:00 - 17:00 u. 14 september om 14:00 u. Lezing over de Nachtwacht in WO2 "de reis van de Nachtwacht" €2,50 per persoon
85. De Duynkant, Geversweg 1b	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 13:30 - 16:00 u. Tentoonstelling: De Canon van Castricum
87. Protestantse Kerk, Kerkpad 1	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 15:00 u. Tijdens de Open Monumentendagen zijn er vrijwilligers aanwezig om meer informatie te geven over het gebouw. Er zijn informatiepanelen over de historie en verschillende brochures (ook in het Engels, Frans en Duits). Op gezette tijden zal het 18e eeuwse Mullerorgel bespeeld worden door één van de organisten. De historische begraafplaats en de oorlogsgroeven zijn ook toegankelijk. Op het nieuwe gedeelte van het kerkhof is een zogenaamde "kerktuin" aangelegd, met bloemen en planten die een symbolische betekenis hebben. Een brochure met uitleg is daar verkrijgbaar.
88. De Pancratiuskerk, Dorpsstraat 115	Zaterdag 13 september: 11:00 - 16:00 u. en Zondag 14 september: 11:00 - 15:00 u. Vanaf 11:00 uur t/m 15:00 uur geven we op het hele uur een rondleiding in de klokkentoren (kerktoren). Er is een fietsroute langs kerken in de Limond.

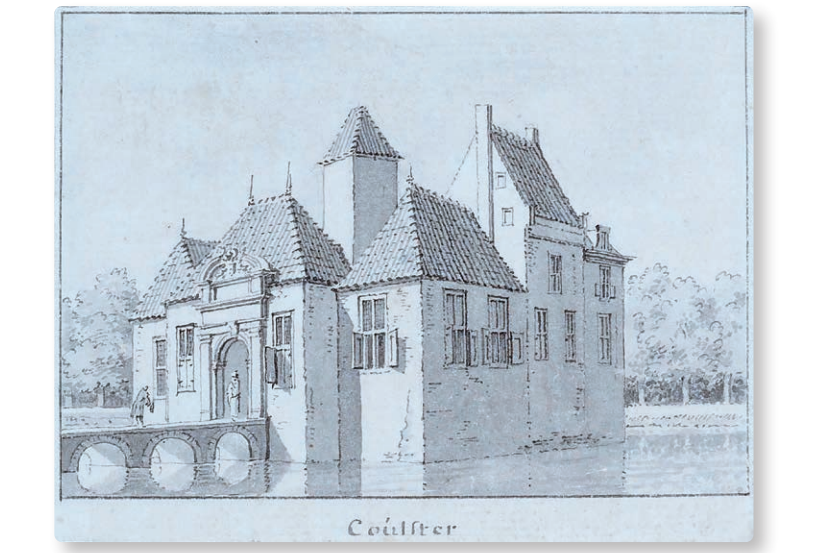
De Woude	
140. Kerkje De Kemphaan, Woude 8, 1489 NB De Woude	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 12:00 -17:00 u. Expositie met verhaalcollages door Katrine Prins.

115. Kasteeltuin Slot Assumburg, Tolweg 9	Openbaar toegankelijk 10:00 - 18:00 u. In de winterperiode tot zonsondergang, in de zomerperiode op vrijdagavond tot 21:00 u.
116. Fort bij Veldhuis, Genieweg 1 / hoek Communicatieweg	Zaterdag 13 september: 11:00 - 17:00 u. met t/m oktober: iedere zondag 11:00 - 17:00 u.

Wijk aan Zee		
117. Parochiekerk Sint Odulphus en begraafplaats, Sint Odulfstraat 4	Zaterdag 13 september: 10:00 - 17:00 u.	
118. Dorpskerk Wijk aan Zee, Voorstraat 1 / Julianaplein	Zaterdag 13 september: 10:00 - 17:00 u.	
119. Kluisbunker Gaasterbos, Gaasterpad/ Juliananweg 75	Zondag 14 september: 13:00 - 17:00 u.	
Op zondag 14 september zijn ook de Radarbunker en de manschappenbunker te bezichtigen (te bereiken vanuit de strandopgang in de De Zwaanstraat). Ook zijn er historische rondwandelingen in en om het dorp. Kijk voor meer informatie op www.rondwijkzanzee.nl		

Beverwijk	
121. Huize Westerhout/ De Smaeckkamer, Westerhoutplein 6	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10:00 - 23:00 u.
122. Museum Kennemerland, ingang Noorderdijkweg 2a, hoek Westerhoutplein	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 11:00 - 16:00 u.
123. Begraafplaats OLV van Goede Raad-kerk, Arendseweg 59, ingang Galgenweg	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 10:00 - 16:00 u. <i>Alleen tuin achter de kerk en kerkhof.</i>
124-125. Grote Kerk, Kerkstraat 37a	Zaterdag 13 en zondag 14 september: 12:00 - 17:00 u. Op beide dagen zullen er vrijwilligers zijn die uitleg kunnen geven over de geschiedenis en het hedendaagse gebruik van de kerk.
De Wijktoeren kan op 13 september beklommen worden om 14:00 en 15:00 u. Ook zal het dan het argel te bezichtigen zijn. Op 14 september zijn er beklimmings om 14:00 om 15:00 en 16.35 u. Op zondag 14 september is op het Kerkplein ook Beverwijk uit de Kunst met de hele dag optredens, workshops, performances en demonstraties.	
130. Tuinhuize Betje Wolff & Aagje Deken, Peperstraat 17, ingang Lommerlust	Zaterdag 13 september: 11:00 - 16:00 u.
131. Sint Agathakerk, Breestraat 93	Zaterdag 13 september: 12:00 - 16:00 u.
133. Buttenplaats Akerendam, Velsersweg 20	Zaterdag 13 september: 10:00 - 17:00 u. Het huis en de tuin met de oranjerie kunnen worden bezichtigd.
137. Fort Zuidwijckmeere, Kanaalweg 15, Assendelft	Zaterdag 13 september: 10:00 - 14:00 u. De rijpsgruimte van de kazern is te bekijken.

'Er was eens een mannetje, dat was niet wijs, dat bouwde zijn huisje al op het ijs...'

'Gebouwd om te blijven' luidt het kernmotto van de Open Monumentendagen 2025. Dat lijkt, om in bouwkundige termen te blijven, een open deur. Want er is toch niemand die zaagt, timmert of metselt om het resultaat van zijn werk meteen weer ten onder te laten gaan? Dat liedje over het domme mannetje is natuurlijk een fabeltje, maar toch staat er achter ons jaarmotto óók een vraagteken. Want hoe lang kan iets blijven staan, hoe stevig is de constructie, hoe sterk het materiaal, voldoet het na lange jaren nog aan zijn functie? Pyramides en kathedralen lijken gebouwd voor de eeuwigheid, maar ook die kunnen in verval raken, verwoest worden of leeg komen te staan.

Bovendien gaan er ook nog een paar woorden vooraf aan het motto: 'Erfgoed en Architectuur'. Maar we weten vaak niet wie de bouwmeesters waren van de meeste nog bestaande oudste monumenten, zoals kerken en kastelen. Ook de ambachtslieden die eraan werkten blijven anoniem. Aan het einde van de middeleeuwen komen er namen tevoorschijn - maar van de meeste 'pyramides van Noord-Holland', de markante stolpboerderijen, kennen we de ontwerpers weer niet. Toch moeten we ook nu u als publiek weer enthousiast maken voor een rondgang langs ons gebouwde erfgoed. Hopelijk wilt u met ons meegaan en het onderwerp verder verkennen.

1

Gebouwd voor machtigen en rijken: kastelen en buitenplaatsen

De kerk was in de middeleeuwen het machtigste en rijkste instituut, maar kon niet zonder de steun van de rijke elite. In de praktijk was het de landsheer (de graaf) die, samen met zijn getrouwen, de scepter zwaaide. Hij kon hun steun niet missen, al namen ze van beide kanten regelmatig de wapenen tegen elkaar op. In de 14de en 15de eeuw was ook Kennemerland bezaaid met adellijke woningen, soms in de vorm van stevige stenen huizen, vaak ook in die van een kasteel. Assumburg bij Heemskerk is het fraaist bewaarde voorbeeld, maar ook de buitenplaats Marquette gaat terug op een versterkte ridderhofstede. En dan zijn er natuurlijk de archeologische resten die op of onder het maaiveld van deze sterkten bewaard zijn gebleven. Vanaf de 16de eeuw, toen de militaire functie van de kastelen geen nut meer had, werden sommige ervan verbouwd tot buitenplaats in een lommerrijke omgeving. Vermogende stedelingen lieten ook nieuwe hofsteden bouwen, sommige met een uitgebreide tuinaanleg in Franse stijl. Het Oude Hof in Bergen en Nijenburg in Heiloo zijn daarvan goed bewaarde voorbeelden. Tussen Scheijbeek in Beverwijk en Schuijlenburgh bij Egmond vinden we nog verschillende buitenplaatsen terug, al zijn er ook veel verdwenen. Daarnaast zijn tuinen en parken vaak uitgegroeid tot bosgebieden, die het vroeger zo betrekkelijk kale land een nieuw groen aanzien hebben gegeven.

5

Gebouwd om in te werken en te wonen: bedrijfjes en woonhuizen

Wonen en werken ging eeuwenlang samen onder één dak. De visers van Wijk aan Zee en Egmond aan Zee hadden kleine woninkjes, de tuinders van de binnenduinrand hadden iets grotere behuizingen en de veehouders en kaasmakers in de polders bouwden hun karakteristieke, vaak forse stolpboerderijen. Elk dorp bezat een korenmolen, met daarnaast een bescheiden woning voor de molenaar en zijn gezin. Twee van de drie in deze regio bewaarde molens (Akersloot en Schoorl) zijn nog regelmatig in bedrijf.

Smeden, bakkers, kruideniers, kleermakers of stalhouders: ze woonden allemaal boven of achter hun winkel. Ook moderner beroepen, zoals de directeur van het postkantoor of de melkfabriek, of de stationschef kenden die combinatie. Hier en daar zijn nog sporen van deze bedrijvigheid te vinden, zoals het tramstation in Egmond aan Zee of de zuivelfabriek in Catrijp bij Schoorl. Eén beroep speelde zich geheel buiten af, dat van kooiker. Twee eendenkooien (Castricum en Uitgeest) worden nog als levend monument in stand gehouden.

9

Verborgten gebleven: archeologie

Er wonen al zeker drieduizend jaar mensen in deze streken. Ook zij bouwden al (huizen, schuren, stallen), ze legden akkers aan, ze begroeven hun doden en ze hadden plaatsen van samenkomst. De sporen daarvan zijn vaak in de grond bewaard, en het letterlijk ontdekken daarvan is de taak van de archeologie. In Museum Baduhenna in Heiloo en het Huis van Hilde in Castricum (en in verschillende lokale musea) zijn de vondsten van dit gestage onderzoek te vinden. Maar veel ligt er nog onder de bodem verscholen, niet alleen uit de prehistorie maar ook uit de middeleeuwen en de periode daarna. Verschillende van die vindplaatsen zijn aangewezen als archeologisch monument, zoals de resten van 'Oud Haerlem' bij Heemskerk, het terrein Kronenburg in Castricum, het terrein van de Abdij van Egmond, en de plaats waar het Huis Hazendaal stond bij Schoorl.

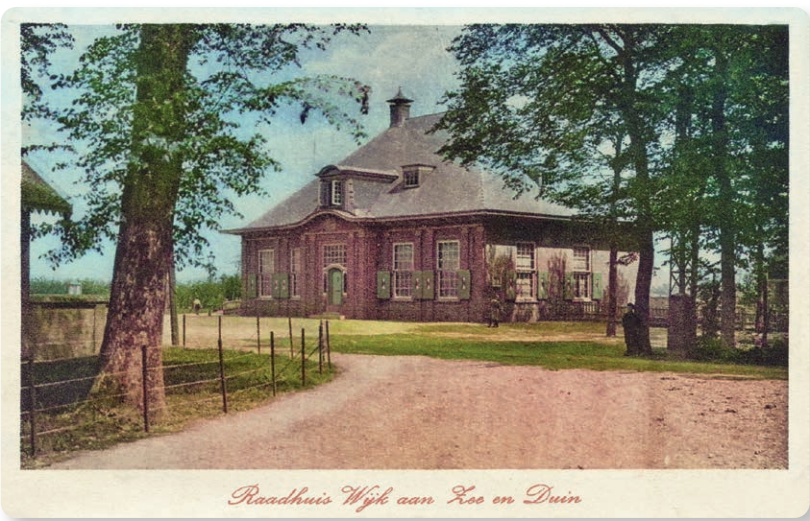
Er zijn ook plekken waar de archeologie weer zichtbaar is gemaakt of zelfs gebleven, bijvoorbeeld bij de fundamente van het Slot op den Hoef in Egmond, de 'heilige bronnen' in Egmond en Heiloo of het Huldtonneel bij Heemskerk. En dat alles verbonden door de oeroude routes voor de reiziger over de strandwallen en langs de binnenduinrand, de Heerewegen.

2

Gebouwd voor het algemeen nut: raadhuisen en molens

Dorpen en steden moeten bestuurd worden. Lange tijd was dat de taak van schout en schepenen, met inspraak van de 'buren' en onder supervisie van de ambachtsheer (die de rol van de graaf waarnam). Daarvoor werden speciale gebouwen opgericht, die aanvankelijk 'rechthuis' heetten en na 1795 als raadhuis verder gingen. We vinden ze uit verschillende eeuwen, van het ruime raadhuis van Wijk aan Zee en Duin tot het piekleine raadhuisje van Groet. Vaak waren dit ook de plekken waar het polderbestuur vergaderde, dat tot taak had om de dijken te onderhouden en het overvloedige water te lozen. Dat laatste gebeurde vanaf het begin van de 15de eeuw met windmolens. Er zijn er in deze regio twaalf van bewaard gebleven, die vrijwel allemaal nog in werking zijn. Andere poldermolens zijn vervangen door ook alweer behoudenswaardige gemalen, waarvan het Gemaal 1879 bij Akersloot wel het meest bijzondere is. Maar ook het Gemaal Meldijk bij Uitgeest, waar de polderkamer tot schildersatelier is verbouwd, is de moeite waard.

6

Gebouwd om te behouden!

Als wij een plek, een landschap, een gebouw of een buurt belangrijk vinden, merken we dat aan als erfgoed en zijn we bereid om ons in te zetten voor behoud. Dat is de kern van de monumentenzorg, die al 150 jaar geleden door Victor de Stuers voor het eerst onder woorden is gebracht. Behoud was allereerst instandhouding, door herstel en onderhoud, maar ook door het geven van een nieuwe bestemming en het vertellen van de geschiedenis aan een zo groot mogelijk publiek. Dat is nog steeds nodig, en de Open Monumentendagen zijn daarvoor een belangrijk middel. Maar de kosten van het behoud blijven stijgen, en ook de functieverandering is een steeds prangender vraag. Molens moeten geen café worden, stolpboerderijen moeten met zorg tot woonhuis worden verbouwd. Kerken moeten na afstoting van hun religieuze taken liefst een openbare functie voor de gemeenschap behouden. Om die reden wordt in alle gemeenten aan een 'Kerkenvisie' gewerkt.

Onopgemerkt gebleven: landschap

Het woord 'landschap' wordt vaak in één adem genoemd met 'natuur', maar dat is niet hetzelfde. De natuur bood de mens mogelijkheden om in te leven. Maar de invloed van de mens veranderde diezelfde natuur, en zo ontstond het landschap. Kennemerland vormt een fraaie illustratie van die wisselwerking. De meeste dorpen en steden liggen op de oude duingronden, de strandwallen. Daar zijn de sporen van vele generaties nog te zien: smalle wegen, houtwallen, akkertjes, dorpskerken, kleine woningen van boeren en tuinders. De kustdorpen liggen juist op de flank van de jonge duinen: Wijk aan Zee, Egmond aan Zee, Bergen aan Zee en Camperduin - sommige met een visserscultuur, andere gericht op het badtoerisme. De jonge duinen daartussen bevatten duinboerderijtjes, aardappelakkertjes ('lankies' bij Egmond), dennenplantages en sporen van drinkwaterwinning. In het achterland vindt men relikten van tweeduizend jaar geleden, zoals de geulen van het Oer-IJ. Of sporen van de oudste middeleeuwse dijken, zoals de Sint Aagtendijk, de Limmer Zanddijk, de Kogendijk en de oude Schoorlse Zeedijk. En van wat daarop volgde: de veenontginningen zoals De Woude, de aandijkingen zoals de Philisteinsepolder en de eerste grote droogmakerij, de Berger- en Egmondermeer. Water, in de vorm van duinrellen, poldersloten, vaarten, haventjes en meren, blijft ook nu nog een rol spelen in het afwisselende landschap.

3

Gebouwd voor het algemeen welzijn: herbergen en koloniehuisen

Reizigers (te voet, te paard, met een kar of een schuit) hadden op hun vaak lange tochten plaatsen nodig om te rusten. Overal langs doorgaande wegen en vaarten lagen herbergen of pleisterplaatsen met de naam 'Halfweg' of 'Rust wat'. Het opkomend toerisme aan het eind van de 19de eeuw gaf een stimulans aan de oude locaties en leidde tot de stichting van een groot aantal nieuwe etablissementen, van de Villa De Klugthe in Wijk aan Zee tot de Gasterij 't Woud onder Bergen. Naast deze pensions en restaurants kwamen ook de vakantiekolonies op voor de 'bleekneusjes' uit de volkswijken in de grote steden. In Egmond aan Zee en Bergen aan Zee zijn verschillende van deze vaak monumentale gebouwen bewaard gebleven. Daarnaast vormt het tehuis voor oude zeelieden in Egmond aan Zee, de Prins Hendrik-Stichting, een voor Nederlandse begrippen uniek sociaal en cultuurhistorisch monument.

7

Gebouwd voor de eeuwigheid (?): kerken en kloosters

Natuurlijke materialen uit de directe omgeving (hout, stro en riet, pluggen en soms ook leem) werden vele eeuwen lang gebruikt voor de bouw van woonhuizen en gebouwen met een bijzondere functie. Tot die laatste behoorden vanaf ongeveer 700 ook kerken en spoedig daarna ook kloosters - en die moesten worden gebouwd voor de eeuwigheid. Kort na het jaar 1000 begon hiervoor de import van tufsteen uit het achterland (het Duitse Rijnland) en tegen 1200 kwam de fabricage van baksteen in zwang. Het eerste was duur, het tweede kon vaak ter plaatse worden gewonnen en bood dus veel meer mogelijkheden. De eerste stenen kerken, alsook de oude Abdij van Egmond, werden opgetrokken in tufsteen. Ondanks de vele verwoestingen in later eeuwen bleek dit materiaal op veel plaatsen bestand tegen de tand des tijds. De dorpskerk van Castricum is daarvan het mooiste voorbeeld - maar wel als een van de weinige kerkgebouwen, die in de eerste jaren van de Tachtigjarige Oorlog gespaard is gebleven. De meeste andere zijn geheel of gedeeltelijk tot ruïne geworden - wat overigens alleen nog in Bergen met zijn Ruinekerk te zien is. De middeleeuwse kerken en kloosters bleken dus ook niet gebouwd voor de eeuwigheid. In de 19de eeuw begon een nieuwe periode van bouwactiviteit, vooral van Rooms-katholieke zijde, maar daar niet alleen. Dat gaf nieuwe monumenten in het landschap, van de imponerende Sint Agathakerk in Beverwijk tot het bescheiden oecumenische Vredeskerkje in Bergen aan Zee. Helaas zijn ook veel van deze nieuwe religieuze gebouwen en instellingen na een korte bloeitijd voor eeuwig... verdwenen!

4

Gebouwd voor de verdediging: forten en bunkers

Romeinse legionairs, stropende Vikingen, Hoekse en Kabeljauwse Twisten, de Spaanse Furie, de Invasie van 1799: steeds weer werd de kustbevolking van Kennemerland overrompeld door strijdende partijen. Steden waren verdedigbaar, maar dorpen meestal niet. In de 19de eeuw ontstond het idee om een ring van forten aan te leggen om in ieder geval de hoofdstad van het land voor de vijand onbereikbaar te maken, gekoppeld aan het al beproefde systeem van de waterlinie. Zo ontstond de Stelling van Amsterdam. Die hoefde nooit daadwerkelijk te worden gebruikt, maar bleek achteraf zo uniek te zijn dat er de status van werelderfgoed aan is toegekend. Een deel van de forten ligt onder Uitgeest, Heemskerk en Beverwijk en is voor bezoek opengesteld.

Een nieuwe, veel minder vriendelijke linie kwam tijdens de Bezetting van 1940-45 langs de Noordzeekust tot stand. Dat was de Atlantikwall, die een invasie van de geallieerde bevrijders moest voorkomen. Veel van de bunkers, tankversperingen en lanceerplaatsen zijn na de oorlog gesloopt, maar op een aantal plaatsen hebben de resten een status als monument en museum gekregen (Wijk aan Zee, Egmond aan Zee en rond het vroegere Vliegveld Bergen). Daarnaast zijn op vele plekken gedenkmomenten opgericht voor burgerslachtoffers en worden oorlogsgraven onderhouden voor omgekomen militairen. Deze laatste sluiten weer aan bij de verschillende historische begraafplaatsen, die door lokale vrijwilligers als funerair erfgoed zijn geadopteerd.

8

Het Regionaal Comité Open Monumentendag Kennemerland heeft met gezamenlijke inspanning deze kaart voor u samengesteld. De kaart wordt u aangeboden door de deelnemende gemeenten Bergen, Beverwijk, Castricum, Heemskerk, Heiloo en Uitgeest.

In de bijbehorende brochure "Monumentengids 2024-2026" vindt u per gemeente een overzicht van monumenten die door het jaar heen het bezoeken waard zijn. Per monument zijn de adresgegevens en de openingstijden vermeld. De activiteiten die tijdens of rondom de Open Monumentendagen in het 2e weekend van september worden georganiseerd vermelden we jaarlijks op deze actuele kaart die als los vouwvel bij het boekje verkrijgbaar is. De deelnemende monumenten staan per gemeente met het zelfde nummer aangegeven op deze kaart. Voor de exacte locatie en nog veel meer informatie over de deelnemende monumenten kunt u ook de website van het monument zelf of de landelijke website raadplegen: www.openmonumentendag.nl

Wij wensen u veel plezier bij het ontdekken en bezoeken van de prachtige monumentale parels in onze regio!

Regionaal Comité Open Monumentendag Kennemerland,
Greet Blokker (voorzitter)
Libbe van Dijk (penningmeester)
Piet van Zwieten
Joep Frerichs
Tineke van Zelst
Anne Beeksm
Steven Kalverdijk
Marqarita Waaldijk
Edgar Nijman
Frits David Zeiler

Druk: Loodswerk, Wormerveer
Grafische verzorging: Arie van Dongen, Beverwijk

11

12